

Internetconsultatie betreffende de AMvB over het verbieden van de verkoop van tabaks- en aanverwante producten in supermarkten

DEEL I – REACTIE OP DE CONSULTATIEVRAAG

Wij – 36 organisaties die zich inzetten voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie (zie Deel II) – zijn grote voorstanders van het zo snel mogelijk verbieden van de verkoop van alle tabaks- en aanverwante producten in supermarkten en winkels die daarop lijken.

Overheidsmaatregelen hard nodig op weg naar Rookvrije Generatie

Wij vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien. Dat betekent vrij van blootstelling aan en het gebruik van alle tabaks- en aanverwante producten. Helaas beginnen nog steeds elke week honderden kinderen met roken en vpen. Jaarlijks sterven er 20.000 Nederlanders aan de gevolgen van roken. Vpen lijkt onder kinderen en jongeren bovendien populairder te worden. Gelukkig is er een sterke maatschappelijke beweging op gang gekomen om dit tij te keren. De Rijksoverheid kan daarbij niet achterblijven. **We hebben de overheid nodig om snelheid te maken en zo spoedig mogelijk een einde te maken aan de vermijdelijke ziekte en sterfte door roken.**

Belang van terugdringen verkoop tabaks- en aanverwante producten

Het terugdringen van het aantal verkooppunten van tabaks- en aanverwante producten is een heel belangrijk element om tot een Rookvrije Generatie te komen.¹ Hierin vinden we veel Nederlanders aan onze zijde. **76%** van de Nederlanders vindt dat de overheid moet regelen dat het **aantal verkooppunten van sigaretten wordt verminderd** om te zorgen dat jongeren niet beginnen met roken. **72%** van de Nederlanders vindt dat de overheid moet regelen dat tabaksproducten **alleen mogen worden verkocht in tabaksspeciaalzaken** om te zorgen dat jongeren onder de 18 jaar niet beginnen met roken.²

Verkoopverbod in supermarkten: belangrijke stap met veel gezondheidswinst

Het verbieden van de verkoop van tabaks- en aanverwante producten in supermarkten zien we als een **zeer belangrijke stap in het terugdringen van het aantal tabaksverkooppunten**. Supermarkten vormen 40% van het aantal tabaksverkooppunten en hebben daarmee veruit het **grootste marktaandeel**.³ In supermarkten komen **kinderen dagelijks in aanraking** met de verkoop van rookwaren. Zij zien dat deze dodelijke producten worden aangeboden naast levensmiddelen en gaan rookwaren daardoor beschouwen als normale producten. Zoals aangegeven in de toelichting bij het besluit, blijkt uit een studie van SEO Economisch Onderzoek bovendien dat het afschaffen van tabaksverkoop door supermarkten naar verwachting zorgt voor een **forse afname van het aantal rokers met 65.000 tot 130.000 in 2025**.⁴

¹ Er zijn veel aanwijzingen dat het verminderen van het aantal verkooppunten van tabak invloed heeft op de rookprevalentie. Diverse (overzichts-)studies tonen aan dat een kleiner aantal tabaksverkooppunten in een gebied geassocieerd wordt met minder tabaksgebruik. Zie bijvoorbeeld: Lee, J. G. et al. (2021). Associations of tobacco retailer density and proximity with adult tobacco use behaviours and health outcomes: a meta-analysis. *Tobacco Control*. Dit verband is ook logisch: vermindering van het aantal verkooppunten zorgt ervoor dat tabaks- en aanverwante producten minder toegankelijk worden voor kinderen, dat de blootstelling van kinderen aan deze producten (en reclame daarvoor) wordt beperkt en dat rookvrij de norm wordt.

² *Draagvlakonderzoek Tabaksontmoedigingsbeleid* (2022), uitgevoerd door Kantar Public in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, onder 1.032 Nederlanders van 18 jaar en ouder.

³ SEO Economisch Onderzoek (2020), [Beperken van het aantal verkooppunten van tabak](#), p. i.

⁴ SEO Economisch Onderzoek (2021), [Beperken tabaksverkoop tot tabaksspeciaalzaken](#), p. 15.

Reikwijdte verkoopverbod

Mede gelet op recente signalen over de toenemende populariteit van e-sigaretten onder kinderen⁵, zijn we blij dat het verkoopverbod in supermarkten geldt voor **tabaks- én aanverwante producten**. Het zou echter nog effectiever zijn als de maatregel ook gaat gelden voor tabaksaccessoires, in lijn met het voornemen van het kabinet om tabaksaccessoires te reguleren onder de Tabaks- en Rookwarenwet.⁶

We vinden het **logisch** dat de regering voor de definitie van supermarkt aansluiting zoekt bij de definitie in artikel 1, eerste lid, onderdeel b, van de Warenwet en er zodoende voor zorgt dat **ook minisupermarkten en avondwinkels onder de definitie vallen**. We zijn blij dat het verkoopverbod volgens de nota van toelichting niet kan worden omzeild met **shop-in-shop-constructies**. Of er in de praktijk inderdaad geen omzeiling van het verkoopverbod mogelijk zal zijn, valt te bezien. Het is daarom goed dat het kabinet zal monitoren of de definitie van supermarkt toereikend is en blijft, en indien nodig de definitie zal aanpassen.

Verder vinden we het **positief dat horeca zonder Alcoholwetvergunning** via deze AMvB **onder de reikwijdte van het verkoopverbod worden gebracht**. Hiermee wordt duidelijkheid gecreëerd voor de NVWA, die bevoegd wordt om in alle horecagelegenheden de tabaksregelgeving te handhaven.

Aandachtspunt 1: Grip op aantal en locaties van verkooppunten via vergunningstelsel

Wij zijn er voorstander van om de beperking van tabaksverkoop tot tabaksspeciaalzaken **in één keer goed te regelen**. Op dit moment laat de overheid daartoe wat ons betreft kansen liggen.

Er zijn nu al diverse voorbeelden van **supermarkten die naast of vlakbij hun winkel een tabaksspeciaalzaak openen**.⁷ In aanloop naar de inwerkingtreding van het verkoopverbod voor supermarkten neemt dit aantal naar verwachting alleen maar toe, met als risico dat het verkoopverbod niet leidt tot de stevige vermindering van het totale aantal tabaksverkooppunten die zo hard nodig is. Uit onderzoek blijkt bovendien dat er een **disproportioneel groot aanbod is van tabaksverkooppunten in armere buurten en dat veel verkooppunten op loopafstand (< 500m) liggen van middelbare scholen**.⁸ Wij maken ons hier zorgen over.

Wij pleiten in dit kader al geruime tijd voor een vergunningstelsel voor tabaksverkoop, waarmee de overheid grip krijgt en houdt op het totale aantal en de locaties van verkooppunten van tabak. Een vergunningstelsel kan voorkomen dat het totale aantal verkooppunten gelijk blijft of toeneemt, dat een verschuiving van de verkoop optreedt naar uitgezonderde winkeltypen, dat het aanbod tabaksverkooppunten toeneemt in armere buurten en dat er veel tabaksverkooppunten blijven in omgevingen waar jongeren zijn. Hiervoor is het nodig dat er beperkingen worden gesteld in de uitgifte van vergunningen, met een limiet voor het aantal vergunningen voor tabaksverkoop per buurt.⁹

Aandachtspunt 2: Verdere afbouw verkooppunten kan en moet sneller

De aangekondigde verkoopverboden voor webwinkels in 2023 en voor supermarkten in 2024 leiden naar verwachting tot een daling in het aantal rokers van 65.000 tot 130.000. Om de blootstelling aan tabak echt te verminderen en een daling van nog eens 110.000 tot 120.000 rokers te bewerkstelligen¹⁰, zouden tabaks-

⁵ Zie bijvoorbeeld [dit item](#) van NPO Radio 1 of [dit artikel](#) van Omroep Brabant.

⁶ [Kamerbrief over 'Op weg naar een Rookvrije Generatie'](#), 2 december 2022, p. 14.

⁷ Zie bijvoorbeeld [TabakNee](#).

⁸ Amsterdam UMC (2022). [Factsheet Terugdringen van tabak in de winkelomgeving](#).

⁹ Zie voetnoot 8.

¹⁰ SEO Economisch Onderzoek (2021), [Beperken tabaksverkoop tot tabaksspeciaalzaken](#), p. iv.

en aanverwante producten alleen nog te koop moeten zijn in tabaksspecialzaken. Het kabinet heeft op 2 december laten weten dit doel pas in 2032 te willen realiseren.¹¹ Wij vinden dat het **nú tijd is om deze gezondheidswinst te verzilveren. Ieder jaar uitstel betekent dat er meer mensen zullen (over)lijden aan de gevolgen van roken. De afbouw van tabaksverkoop door tankstations en gemakzaken moet daarom zo snel mogelijk plaatsvinden en in ieder geval veel eerder dan in respectievelijk 2030 en 2032.**

Aandachtspunt 3: Vertraging van inwerkingtreding

De regering geeft in de nota van toelichting aan niet meer uit te gaan van inwerkingtreding op 1 januari 2024, maar op 1 juli 2024. Als reden hiervoor noemt de regering de bedrijfseffecten en uitverkooptermijn voor de verkooppunten die door de maatregel worden geraakt. Wij vinden het **teleurstellend dat de maatregel met een half jaar is uitgesteld**. Dit uitstel is niet nodig om voor een redelijke uitverkooptermijn te zorgen; het verkoopverbod in supermarkten is immers al in 2020 aangekondigd.

Elke week waarin geen nieuwe stappen worden gezet beginnen er weer honderden kinderen met dagelijks roken. Er is geen tijd te verliezen. De grote gezondheidswinst die kan worden behaald met de invoering van een verbod op tabaksverkoop in supermarkten dient zo snel mogelijk te worden gerealiseerd. We willen de regering daarom vragen om **het uitstel van inwerkingtreding te heroverwegen**.

¹¹ [Kamerbrief over 'Op weg naar een Rookvrije Generatie'](#), 2 december 2022, p. 5.

DEEL II – ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE INDIENENDE PARTIJEN

Deze reactie is ingediend namens de volgende **36 organisaties**:

1. Hartstichting	19. Gemeente Roosendaal
2. KWF	20. Gemeente Rotterdam
3. Longfonds	21. Koninklijk Nederlands Korfbalverbond
4. Alfa-college	22. Long Alliantie Nederland
5. Aesculaap Medische Assistentie	23. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde
6. Cohesie Huisartsenzorg	24. Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde
7. De Nederlandse ggz	25. Pfizer Biopharmaceuticals Group
8. Elaa	26. PinK-FOX
9. Gemeente Berg en Dal	27. Samenwerkende Gezondheidsfondsen
10. Gemeente Nijmegen	28. SineFuma
11. GGD Amsterdam	29. Stichting Buurt en Bewoners Platform Gein
12. GGD Gelderland-Zuid	30. Stichting Rookpreventie Jeugd
13. GGD Hollands Midden	31. Stichting Rookvrije Generatie Midden-Groningen
14. GGD Noord- en Oost-Gelderland	32. Stichting Rookvrij Limburg Noord
15. GGD Zaanstreek-Waterland	33. Verslavingskunde Nederland
16. Gemeente Emmen	34. VieCuri MC
17. Gemeente Stadskanaal	35. WeQuit
18. Gemeente Roermond	36. ZoHealthy leefstijl & preventie

Deze reactie wordt **op persoonlijke titel** gesteund door:

37. **Prof. dr. Brigit Toebes**, Hoogleraar gezondheidsrecht en wetenschappelijk directeur Aletta Jacobs School of Public Health, Rijksuniversiteit Groningen
38. **Dr. Marcel Pieterse**, universitair hoofddocent Centre for eHealth & Well-being Research, Universiteit Twente
39. **Dr. Justine Kuiper**, arts Amsterdam UMC

De deelnemende organisaties zetten zich samen met een groot aantal andere partijen en individuen in voor het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie. Dat draagt bij aan het realiseren van een Gezonde Generatie.

De organisaties vinden dat ieder kind het recht heeft om rookvrij op te groeien: vrij van blootstelling aan tabaksrook en de verleiding om tabaks- of aanverwante producten te gebruiken. De organisaties zijn dan ook blij dat de ambitie om te komen tot een Rookvrije Generatie sinds de totstandkoming van het Nationaal Preventieakkoord een belangrijke doelstelling is van de Nederlandse overheid.

Het belang van een Rookvrije Generatie is groot. Roken is veruit de belangrijkste vermijdbare oorzaak van ziekte en sterfte in Nederland. Jaarlijks **overlijden er meer dan 20.000 mensen** aan de gevolgen van roken en meeroken. En toch **beginnen er iedere week weer honderden kinderen** met dagelijks roken. Als zij blijven roken, is de kans dat zij overlijden aan de gevolgen daarvan groter dan 50%.

Bovendien is er in de maatschappij een breed draagvlak voor het beschermen van kinderen tegen roken: **89%** van de Nederlandse volwassenen vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te

GEZONDHEIDSFONDSEN
VOOR ROOKVRIJ

beschermen tegen tabaksrook en **90%** vindt dat de overheid maatregelen moet nemen om kinderen te beschermen tegen de verleidingen van tabaksproducten. **87%** is voorstander van maatregelen vanuit de overheid om er voor te zorgen dat jongeren (onder de 18 jaar) niet beginnen met roken.¹²

¹² *Draagvlakonderzoek Tabaksonthoudigingsbeleid (2022)*, uitgevoerd door Kantar Public in opdracht van Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, onder 1.032 Nederlanders van 18 jaar en ouder.